

PRECIPUTUL SOȚULUI SUPRAVIEȚUITOR

*Gabriel COJOCARU,
Facultatea de Drept*

CZU:347.61/.64

gbc.gabi10@gmail.com

I. Dreptul succesoral moldovenesc și esența dreptului de preciput:

La ora actuală, prin bogăția și complexitatea sa, materia dreptului succesoral moldovenesc continuă să fie o provocare pentru juriști[1, p.405]. La data de 1 martie 2019, dreptul succesoral al Republicii Moldova, urmare a inspirării din dreptul german, a fost supus unor modificări considerabile. Dreptul de preciput al soțului supraviețuitor constituie una din noviațiile aduse Cărții a patra „Moștenirea” a Codului civil al Republicii Moldova(în continuare – CC RM) [2].

Conform Hotărârii Plenumului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.13 din 03.10.2005 cu privire la practica aplicării de către instanțele judecătorești a legislației la examinarea cauzelor despre succesiune: „Succesiunea constituie una din modalitățile de dobândire a dreptului de proprietate prevăzute de alin.(2) art.320 Cod Civil[actualmente alin.(2) art.509 CC RM – *n.a.*], care include transmiterea patrimoniului unei persoane fizice decedate către una sau mai multe persoane fizice, juridice sau stat și reprezintă una dintre cele mai importante instituții ale legislației civile. Prin prisma acestui fapt, materia moștenirii necesită a fi analizată în legătură indispensabilă cu dreptul de proprietate.”[3]. Fără de a contesta indispensabilitatea coraportului moștenire – drept de proprietate, constatat de Înalta Curte, tindem să menționăm că moștenirea are un rol cu mult mai larg decât cel de transmisiune a patrimoniului *mortis causa*; moștenirea, de asemenea, are și un fundament psihologic.

Dreptul de preciput al soțului supraviețuitor, constituie una din principalele îmbogățiri ale dreptului succesoral al Republicii Moldova din data de 1 martie 2019, iar esența acestui drept constă anume în a asigura titularului dreptului posibilitatea de a beneficia de aceleași condiții de trai în continuare, de a proteja starea emoțională și personalitatea soțului supraviețuitor[4].

II. Caracteristicile principale ale dreptului de precupit:

Dacă legiuitorul român, inspirat de reglementările civile franceze, a mers pe calea de a recunoaște dreptul de precupit ca o instituție juridică la limita dintre donație și legat[5], legiuitorul moldav, fiind inspirat de legislația germană, îi atribuie dreptului de precupit caracterul de legat recunoscut prin lege[4]. De asemenea, în dreptul moldovenesc, dreptul de precupit reprezintă un pasiv al masei succesoriale conform alin.(2) art.2418 al CC RM, iar conform alin.(1) art.2495 CC al RM acest drept se satisface din masa succesorală [2].

Dreptul la precupit este specific prin faptul că obiectul acestui drept îl constituie doar o anumită categorie restrânsă de bunuri din motiv căacest dreptul nu are o esență economică, ci una psihologică. Prin urmare, pentru ca sentimentele soțului supraviețuitor să fie protejate este nevoie ca acesta să dobândească de la *de cujus* doar bunurilor care întrunesc cumulativ următoarele condiții: 1) să fie de uz casnic, adică să fie utilizate în comun de către soți în condițiile unui trai comun;2) să fie utilizate de către soți în comun în viața lor cotidiană.

III. Condițiile de naștere și de stingere a dreptului de precupit:

Dreptul de precupit se naște în folosul titularului dacă sunt întrunite următoarele condiții:

1) condiția pozitivă – soțul supraviețuitor poate pretinde la precupit doar dacă este chemat la moștenire ca moștenitor legal (alin.(1) art.2186 CC RM);

2) condiția negativă – soțul supraviețuitor să nu fie dezmoștenit și să nu fie desemnat ca succesor testamentar.

În ceea ce privește stingerea dreptului de precupit, menționăm că dreptul de precupit al soțului supraviețuitor se stinge dacă a decăzut de la moștenire conform cauzelor generale de la art.2176 CC RM ori a cauzei speciale aplicabilă doar lui, de la art.2187 CC RM.

IV. Concursul titularului dreptului de precupit cu rudele defunctului:

Concursul titularului dreptului de precupit cu rudele defunctului care vin la moștenire poate fi rezumat la următoarele trei ipoteze prezentate *infra*:

(1) Lipsa necesității dreptului la preciput – în cazul în care lipsesc moștenitorii de clasa I și de clasa a II-a, soțul supraviețuitor culege întreagă moștenire (alin.(4) art.2185 CC RM);

(2) „Preciputul limitat” – soțul supraviețuitor dobândește preciputul limitat (la obiectele necesare întreținerii gospodăriei) când vine la moștenire în concurs cu moștenitorii de clasa I (alin.(1) art.2186 CC RM);

(3) „Preciputul fără limite” – soțul supraviețuitor dobândește preciputul fără limite atunci când vine la moștenire în concurs cu rudele din clasa II de moștenitori sau cu bunicii (alin.(1) art.2186 CC RM).

V. Concluzii:

(1) Dreptul la preciput al soțului supraviețuitor a fost instituit de către legiuitorul moldav ca un instrument de protejare a stării emoționale și a personalității soțului supraviețuitor.

(2) Prin intermediul dreptului la preciput al soțului supraviețuitor sunt prevenite litigiile minore dintre moștenitori.

(3) Dreptul la preciput al soțului supraviețuitor constituie o tentativă reușită de umanizare a legislației civile de către legiuitorul moldav.

• Cărți și publicații monografice:

1. CHIBAC, Gh., BRUMĂ S., ROBU O.[et al.]. *Drept civil. Contracte și succesiuni*. Chișinău: ÎS FEP „Tipografia Centrală”, 2019. 472 p.

• Acte normative:

2. Codul civil al Republicii Moldova, nr. 1107 din 06.06.2002. În: Republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.66-75 din 1 martie 2019.

• Jurisprudență:

3. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.13 din 03.10.2005 cu privire la practica aplicării de către instanțele judecătorești a legislației la examinarea cauzelor despre succesiune

• Site-uri:

4. CAZAC, O. *Dreptul de preciput al soțului supraviețuitor*. Juridice Moldova [citat 14 februarie 2022]. Disponibil: <https://juridicemoldova.md/5776/dreptul-de-preciput-al-sotului.html>.

5. POPA, I. *Clauza de preciput (I)*. Drept Md [citat 14 februarie 2022]. Disponibil: <https://dreptmd.wordpress.com/2015/05/05/clauza-de-preciput-i/>.

*Conducător științific,
Natalia MARKOVA, lector universitar*